

Тенденции в развитието на световния винен пазар

Ас. д-р ПЕТЪР КИРОВСКИ

Институт по Аграрна икономика - София

E-mail: pkirovski@gmail.com

Резюме: Подобно на всички сектори през последните няколко години международното потребление на вино и респективно търговията с него се развиват под влияние на световната икономическа криза. Познаването на новите тенденции в световната консумация, на предпочитанията, които консуматорите проявяват, е неделима част от динамиката на пазара на вино в глобален мащаб.

През последните десет години има промяна в пазара на вино. Тази промяна е свързана с появата на т.н. Нови страни в сектора. Аржентина, Чили, Австралия, Нова Зеландия, а напоследък и Китай, Южна Африка, САЩ трайно заявяват желание да се намесят в световния винен експорт.

Какви вина ще се консумират, какво може да се очаква в близките години като тенденция е въпрос, на който редица световни анализатори търсят отговор. Като цяло положителен е фактът, че през 2010 г. и началото на 2011 г. има оживление във винения сектор в глобален мащаб.

В момента условно страните износителки се делят на две големи групи – страни от Европа с вековни традиции, представявани най-вече от Франция, Италия, Испания, Португалия, Германия, Австрия, България, Румъния, в които производството, консумацията и търговията на вино имат дълбоки корени и традиции. От друга страна - страните от Южна Америка, Австралия и Азия през последните 10–15 години все по-категорично заявяват позиции и реализират увеличение на производството, консумацията и експорта на вино.

През последните няколко години има и още една група страни като Китай, Индия, САЩ, в които се наблюдава тенденция за увеличаване на консумацията на вино.

Засилва се динамиката и количеството на търгуваните премиумни и сортови вина. В същото време, вината от най-ниския ценови клас – наливните, а също и тези с географски означения, изостават в търсенето.

В България след 2007 г. има траен спад в изнесените количества вино – реално отражение на намалените площи, на ниските средни добиви и влошената възрастова структура на лозята. Положителен е фактът, че за 2010 г. се наблюдава увеличение на изнесените количества вино спрямо 2009 г. Основният пазар на българските вина е Русия.

Ключови думи: експортен обем, консумация, сортови вина, внос на вино

Увод

Световното производство, консумацията и търговията с вино се развиват с подчертана динамичност. Годишно световният пазар на вино се изчислява на около 100 млрд. щатски долара, като се очаква тенденция за увеличение през следващите няколко години. Потенциалът на пазара на Китай, Индия, САЩ е сериозно предизвикателство за страните с вековни традиции от Европейския съюз и за страните от т.н. Нов свят. Предизвикателство е и за България, където производството на вино е с дългогодишна традиция.

В страните от ЕС, под влияние на водената политика, в законодателството през 2008 г. са предприети мерки за повишаване на конкурентоспособността и устойчивостта на винения сектор. Една от ясно дефинираните цели на ОСП (общата селскостопанска политика) в сектора е възвръщането на загубените пазарни позиции на общността през следващите години.

Нейното постигане се свързва с промени от административен характер, нови правила за етикетирание, спазване на добри технологични практики, запазване на автентичността на произведените вина и, не на последно място, с повишаване на икономическата ефективност на производството. През последните три години в ЕС е предприето доброволно изкореняване, в резултат на което размерът на площите и произведеното количество вино намаляват с около 10%.

Изхождайки от **анализа** на световния експорт и импорт на вино в количествено отношение през последните години, от анализа на световната консумация и предпочитанията на консуматорите, от динамиката на цената на търгуваните вина, се определя необходимостта от по-пълно проучване на тези процеси.

Целта на настоящата статия е да се проследи световната тенденция в търговията на различните типове и категории вина и да се направят изводи за бъдещото развитие на винената индустрия в

световен мащаб, и в частност за България.

Показателите, които се характеризират, са: *експортни количества, млн. хектолитра, експортен дял на страните, %, средна цена на виното - евро/л, световен импорт.*

Основни тенденции в развитието на световния винен пазар

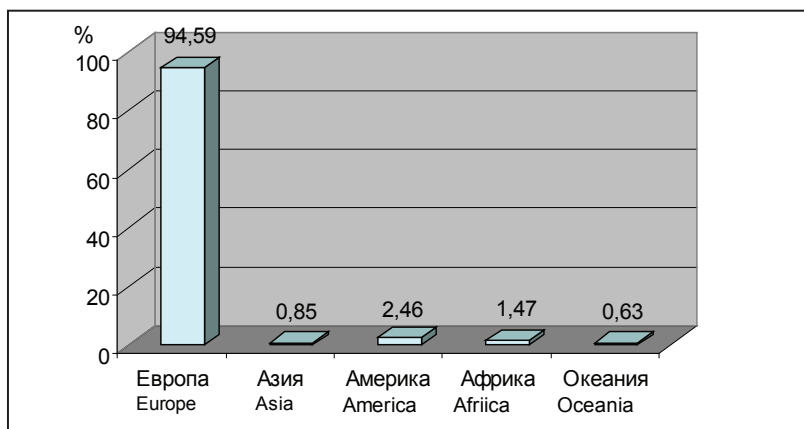
През последните години световното годишно производство възлиза между 250 и 275 млн. хектолитра, а консумацията - средно около 225 млн. хектолитра.

Структурата в световния износ на вино се характеризира с подчертана динамика като обеми и

като процентно участие на страните износителки. Настъпват значителни промени в световната търговия с вино. Преди около 20 години Европейските страни доминират на световния пазар, като почти 95% от световния експорт е осъществен от Франция, Италия, Испания, Португалия (фиг. 1).

През следващите години настъпва промяна в структурата и дела на основните страни износителки на вино (фиг. 2). ЕС-15 намалява относителния си дял в износа до 67% за сметка на страните от т.н. Нов свят в лозаро-винарския сектор – Чили, Аржентина, САЩ, Австралия, Нова Зеландия. През последните години дялът на страните, извън Европа, достига 30% от общия износ на вино в

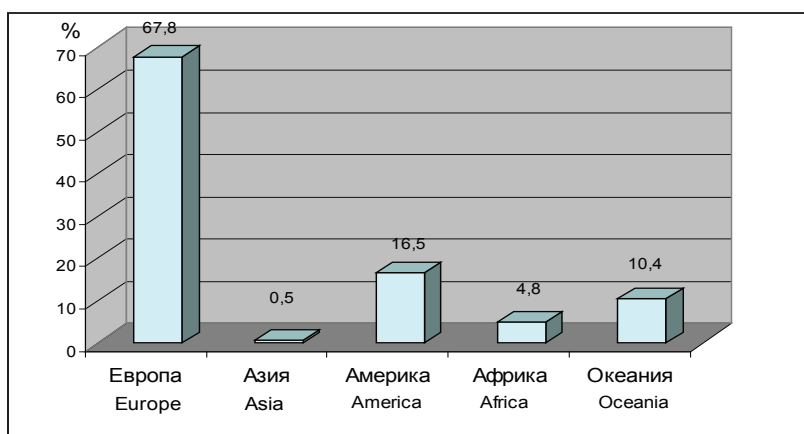
Фиг. 1
Fig. 1

Структура на световния експорт за периода 1985-1995 г.
World export structure during 1985-1995

Източник: ОИВ, 2010 отчет, Source: OIV report, 2010.

Фиг. 2
Fig. 2

Структура на световния експорт за периода 2005-2009 г.
World export structure during 2005-2009

Източник: ОИВ, 2010 отчет, Source: OIV report, 2010.

глобален мащаб.

Тази промяна в структурата на световния износ се дължи на бурното развитие на лозаро-винарските сектори в тези страни. Водената от тях политика за насърчаване на отрасъла, с възможно най-опростеното и либерално законодателство, е в основата на увеличените площи, произведеното вино и увеличените експортни обеми.

На практика до 1960 г. никой в световната търговия не се е съобразявал с Австралия и Нова

Зеландия като фактори в отрасъла, за да се стигне до сегашната ситуация, при която австралийските вина от Каберне Совиньон, Сира, Сан Джовезе, Мерло, Шардоне, Совиньон Блан и други стават популярни по целия свят, в това число и в България.

До голяма степен същото може да се каже и за Чили. Благодарение най-вече на мощните инвестиции през последните 20 години от страна на Франция и либералното законодателство,

Таблица 1

Table 1

Експортни обеми и пазарен дял на основните страни износителки по години
Export volumes and world market share by calendar years

Износ в млн. хкл. по години/ Export millions of hl	Страни/Countries													
	Франция/France	Испания/Spain	Италия/Italy	Германия/Germany	Португалия/Portugal	Румъния, България, Унгария/ Romania, Bulgaria Hungary	Ю.Америка Чили, Аржентина/S. America, Chile	САЩ/USA	Ю. Африка/S. Africa	Алжир, Тунис, Мароко/ Algeria, Tunisia, Morocco	Океания/Oceania	Молдова/Moldova	Отчетни зони/Observed zones	Пазар/Market
1981-1985 обем/vol.	10,2	17,3	5,9	2,6	1,4	6,1	0,3	0,3	0,1	0,9	0,1	-	45,2	49,5
%	21%	35%	12%	5%	3%	12%	1%	1%	0%	2%	0%	-	91%	100%
1986-1990 обем/vol.	12,8	12,6	4,6	2,7	1,6	3,9	0,4	0,6	0,0	0,6	0,3	-	40,1	43,5
%	29%	29%	11%	6%	4%	9%	1%	1%	0%	1%	1%	-	92%	100%
1991-1995 обем/vol.	11,5	15,1	7,4	2,7	1,9	2,4	1,5	1,2	0,4	0,2	1,1	1,4	46,7	51,1
%	22%	29%	14%	5%	4%	5%	3%	2%	1%	0%	2%	3%	91%	100%
1996-2000 обем/vol.	15,3	14,8	8,8	2,3	2,1	2,8	3,3	2,3	1,2	0,2	2,2	1,3	56,7	60,9
%	25%	24%	14%	4%	4%	5%	5%	4%	2%	0%	4%	2%	93%	100%
2001-2005 обем/vol.	14,8	15,0	12,1	2,6	2,6	1,9	5,5	3,2	2,4	0,3	5,8	1,9	68,1	72,2
%	20%	21%	17%	4%	4%	3%	8%	4%	3%	0%	8%	3%	94%	100%
2006-2010 обем/vol.	13,9	18,8	15,6	3,6	2,8	1,6	9,4	4,1	3,6	0,2	8,6	0,9	83,1	88,6
%	16%	21%	18%	4%	3%	2%	11%	5%	4%	0%	10%	1%	94%	100%
2007 обем/vol.	15,2	18,5	15,1	3,5	3,4	1,9	9,7	4,2	3,1	0,2	8,6	0,6	83,9	89,4
%	17%	21%	17%	4%	4%	2%	11%	5%	3%	0%	10%	1%	93%	100%
2008 обем/vol.	13,7	17,5	16,9	3,6	2,9	1,8	10,0	4,6	4,1	0,2	7,9	1,0	84,2	89,9
%	15%	19%	19%	4%	3%	2%	11%	5%	5%	0%	9%	1%	93%	100%
2009 обем/vol.	12,6	19,2	14,6	3,6	2,3	1,4	9,7	4,0	4,0	0,1	8,8	1,0	81,3	87,0
%	14%	22%	17%	4%	3%	2%	11%	5%	5%	0%	10%	1%	93%	100%
2010 прогноза/ forecast обем/ vol.	13,5	20,6	16,9	3,9	2,6	1,3	10,0	4,1	3,8	0,2	9,4	1,0	87,3	92,9
%	15%	22%	18%	4%	3%	1%	11%	4%	4%	0%	10%	1%	94%	100%

Източник: ОИВ 2010 г./Source: OIV 2010.

Таблица 2
Table 2

Импортни обеми и пазарен дял на основните страни вносителки по години, млн. хл.
Import volumes and world market share by years, ml.hl.

Години Years	Страни/Countries								
	Германия Germany	Великобритания Great Britain	САЩ USA	Франция France	Русия Russia	Холандия Holland	Канада Canada	Белгия Belgium	Швеция Sweden
2002	11 710	11 066	5 460	4 588	2 985	3 590	2 437	2 763	1 516
2003	11 906	11 307	6 082	4 799	4 164	3 059	2 697	2 670	1 560
2004	13 043	11 945	6 415	5 514	5 051	3 227	2 668	2 801	1 528
2005	13 262	11 727	7 052	5 495	6 227	3 799	2 809	2 897	1 588
2006	13 772	11 287	7 718	5 321	6 112	3 417	3 043	2 938	1 660
2007	14 553	11 677	8 373	5 362	6 434	3 823	3 118	3 106	1 791
2008	13 708	11 515	8 250	5 719	5 733	3 631	3 200	3 097	1 814
2009	14 110	11 859	9 219	5 897	4 520	3 325	3 284	3 061	1 934

Източник: ОИВ 2010/Source: OIV 2010

Таблица 3
Table 3

Степен на равновесие на винения пазар в млн. хл.
Degree of equilibrium in the world wine market, ml. hl.

	Години/Years			
	2007	2008	2009	2010
Световна продукцията на вино/World production of wine	266,0	268,1	271,2	260,5
Световна консумация на вино/World consumption of wine	249,2	245,2	236,5	236,0
Разлика/differences	16,8	22,9	34,7	24,5

Източник: ОИВ 2010 г./Source: report OIV 2010.

страната изнася повече от 70% от произведеното си вино - по този показател Чили е на първо място в Южна Америка (табл. 1). От друга страна, благодарение на подходящите климатични условия – дълги и сухи лета, мнозина експерти смятат, че суровината, получавана в тази страна, съперничи на най-известните тероари във Франция.

Най-големият европейски и световен износител е Испания. През 2010 г. страната е изнесла 20,6 млн. хл. - 22% от експортния световен обем. На второ място е Италия с 16,9 млн. хл., следвана от Франция - 13,5 млн. хл. (табл. 1).

Степента на равновесие на световния пазар, измервана чрез съпоставяне на световното производство и експорта, и чрез световното потребление и вноса през 2010 г., като средна стойност е 23,7 млн. хл., т.е. наблюдава се намаление с 32% в сравнение с равновесието от 2009 г. - 34,7 млн. хл. За сравнение през 2007 г. и 2008 г. стойностите са 22,9 и 34,7 млн. хл. (табл. 3).

Внос на вино

Най-големият нетен вносител в света е Германия, която за 2009 г. е внесла 14 110 млн. хл. главно червени вина. За разглеждания период е налице плавно и стабилно увеличение на внесените количества. Великобритания запазва динамиката на вноса си, докато при САЩ внесените количества за отчетния период се увеличават с почти 90%. По данни на ОИВ за 2010 г. в тази страна се консумира почти същото количество вино, което се консумира във Франция – около 55 л. вино на глава от населението. Ако тенденцията се запази, то САЩ ще се превърнат в най-големия потребител на вино в световен мащаб за следващите 2–3 години. Значително се е увеличил вносът на вино в Русия. Тази страна е важна за България, що се касае за износа ни. Години наред повече от 50% от износа на българско вино е предназначен за бившите съветски републики, а сега за Русия.

Данните от табл. 3 показват увеличение на разликата между произведеното количество в световен мащаб и световната консумация на вино през 2007–2009 г. Основната причина за това е понижената консумация на вино в света през 2008 г. и 2009 г. Това се обяснява и се свързва до голяма степен с ефекта на световната икономическа криза. Като положителен може да се оцени фактът, че спадът на консумацията на вино през 2010 г. е прекратен до нивото на предходната година (табл. 3).

Интерес за практиката представлява проследяването на тенденциите в движението на средните цени на изнесеното вино, по категории и групи износители. Традиционните страни производителки на вино (Италия, Франция, Германия, Испания, Португалия) са увеличили цените си средно с 36% от началото на века. Средните цени са се повишили от 2,20 евро/л през 2000 г. на 2,56 евро/л през 2009 г. За разлика от тях, страните от Новия свят отбелязват 35% намаление - до средното ниво от 1,53 евро за литър. Най-голямо повишение на цените се забелязва в Италия (46%), Франция (43%) и Германия (35%). Испания и Португалия намаляват цените на изнесеното вино съответно с 16% и 25%.

Световният износ на вино е разделен на три големи категории: пенливи, бутилирани и наливни вина (в контейнери над 2 л.).

Наливните вина са 35% от общия обем и 9% от стойността, при средна цена от 60 евро цента за литър. Повече от 90% от виното се продава на цена под 3 евро/литър. Значително нараства износът на наливни вина от Чили, Австралия и Нова Зеландия. Това води до намаляване на средните цени и позволява на тези страни да увеличат своите пазарни дялове преди всичко на американския пазар. В резултат на това - там всички европейски страни губят пазарните си

дялове.

За да може да се формулира правилна стратегия за развитие на винения сектор в бъдеще, е задължително да се знае моментното състояние и предпочитаните от консуматорите категории вина. В света консуматорите проявяват различни претенции и предпочитания, но като цяло през последните години се увеличава количеството и се засилва търговията с премиумни и сортови вина. В същото време намалява търсенето на вината от най-ниския ценови клас – наливните, и на вината с географски означения. Предпочитания към сортовете вина се наблюдава във Великобритания, САЩ, Канада и все повече в Русия. Китайският пазар остава почти изцяло (94%) привързан към тероарните вина. Това се дължи най-вече на факта, че голяма част от създадените в Китай лозови масиви са изградени с активното съдействие на Франция. До голяма степен културата на китайския потребител е повлияна от това.

Сред областите с наименования най-ярко изпъква областта на Бордо, особено що се касае за Китай, Хонконг и Русия. В Япония консуматорите през последните три години предпочитат вината от Лангедок. Най-търсените сортове в световен мащаб в последните няколко години са Каберне Совиньон, Пино Ноар, Мерло.

Някои тенденции в износа на България

През последните години в лозаро-винарския сектор на България е налице трайна тенденция за намаляване на площите, заети с лозя, а съответно и на произведеното грозде и вино. Влошената възрастова структура на лозята, отглеждането на лозя с ниска агротехника, ниският среден добив от насажденията са само някои от причините секторът да се намира в това положение. Част

Таблица 4
Table 4

Средна цена на различните типове вина за 2006-2009 г.
Average price of different types of wines for 2006-2009

Типове вино Types of wine	млн. литри millions liters		млн. литри millions liters		Средна цена евро/литър Average price euro/liter
Пенливи/Sparkling	3 986	19,9%	532	6,2%	7,50
Бутилирани/Bottled	14 161	70,9%	5 048	58,3%	2,81
Наливни /Bulk wines	1 842	9,2%	3 074	35,5%	0,60
Общо/total	19 989	100,0%	8 654	100,0%	2,31

Източник: ОИВ отчет 2010 г./ Source: OIV report 2010.

от насажденията са със сортове от които е невъзможно да се получат качествени вина, било те с географско указание или не. Добра илюстрация на реалното състояние в сектора са данните за износа на страната ни през последните години. За трета поредна година, след 2007 г., износът на България е под 100 млн. литра. Трябва да се отбележи, че от добрата реколта през 2009 г. са изнесени едва 53,7 млн. литра вино. Положителен, макар да са произведени по-малки

ните наливни вина е 899 щ. д./тон. Увеличение, в сравнение с 2008 г., има при вноса на бутилирани вина. През 2009 г. регистрираният внос на бутилирано вино е в размер на 2 293 265 литра - 23% повече спрямо предходната година. Средната цена на внесените бутилирани вина е 3,004 щ. д./л. И през 2009 г. най-съществени количества са внесени от Италия – 766 832 литра, Франция – 399 060 литра, Испания - 210 149 литра, Чили – 163 550 литра и други (Аграрен доклад 2010).

Таблица 5
Table 5

Износ на вино от България, 2001-2010 г.
Wine export from Bulgaria, 2001-2010

Типове вино Types of wine	Мярка measure	Години/Years							
		2001	2003	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Наливни Bulk wines	млн. л millions	24,17	16,08	24,2	20,62	20,76	14,3	8,94	*
Бутилирани Bottled	млн. л millions	55,0	59,82	88,96	90,96	92,58	72,43	43,34	*
Пенливи Sparkling	млн. л millions	1,1	0,91	0,99	0,66	0,90	0,59	1,503	*
Общо Total	млн. л millions	80,27	76,81	114,15	112,24	114,24	87,32	53,7	57,6

Източник: Аграрен доклад 2005, 2006, 2007, 2010 г./Source: Agricultural report 2005, 2006, 2007, 2010

количества вино, е ръстът на износа през 2010 г. Това се дължи преди всичко на увеличените количества износ за Русия – страната с най-голям дял в структурата на износа ни (експортът е увеличен с близо 10% - 31 991 860 литра вино).

Най-голям е дялът на бутилираните вина - 80%, следван от наливните и пенливите. Средната експортна цена за 2009 г. е 1,9 щ. д. за литър - при бутилираните, и 1,01 щ. д. при наливните. Износът на пенливи вина през 2009 г. нараства два пъти в сравнение с предходната година, достигайки 1 503 364 литра. Най-голям износ на пенливи вина е осъществен за Румъния – 917 774 литра, следва износът за Италия – 224 915 литра, Виетнам – 161 100 литра, Полша – 119 052 литра и др. Средната експортна цена на пенливи вина за 2009 г. е 2,8 щ. д./л.

Що се касае до вноса, през 2009 г. в страната ни са внесени 2 852 106 литра наливно вино - спад с 36%. Сред страните - вносителки през 2009 г., Италия е с най-голям относителен дял от осъществения внос - 1 335 420 литра, следва Чили – с 552 000 литра. Средната цена на внесе-

Изводи

- До края на 90-те години на ХХ век традиционните винопроизводители - Франция, Италия, Испания и Германия, осъществяваха над 85%-95% от световната търговия с вино. В края на 90-те години техният дял е спаднал с около 30%. Тази тенденция се запазва и през новото хилядолетие. Нараства пазарният дял на страните от т. нар. Нов свят – Австралия, Нова Зеландия, Чили, САЩ (Калифорния), Южна Африка и Аржентина. Този процес най-силно е изразен в страните - традиционни вносителки на вино - САЩ, Великобритания, Скандинавските страни и Канада. Основната причина за това, наред с подходящите агроклиматични условия, е законодателството. То се характеризира с по-либерална правна рамка на лозаро-винарския бранш. Производителите имат достатъчно свобода за експериментиране и новаторство.

- Най-големият европейски и световен вносител е Испания, която през 2010 г. е изнесла 20,6 млн. хл. (22% от световния експорт). Германия е

най-големият вносител на вино, като се забелязва значително увеличаване на вноса в САЩ, Русия. Консумацията на вино в САЩ почти се изравнява с консумацията във Франция. Основна причина за това е широко рекламираната полза и здравословните аспекти от умерената употреба на вино.

• Продължава тенденцията на спад на консумацията на нискокачествени вина, като същевременно се увеличава търсенето на качествени вина, основно червени и чисто сортови. В ниските ценови групи има свръхпредлагане и е налице ожесточена конкуренция. Това е сегментът, в който се продават преобладаващата част от българските вина. В средните ценови групи е налице сравнително равновесие между търсенето и предлагането. Във високите ценови групи има предлагане, което не винаги отговаря на търсенето. Консуматорът е с висока винена култура, силно пристрастен към определени региони или производители. Предлаганите вина са луксозен продукт, консумацията им е елемент от определен стандарт на живот и представлява комплексно изживяване, а не просто пиене. Вината от високите ценови групи са преди всичко от Стария свят, но се наблюдава и трайно настаняване на вина от Новия свят (Калифорния, Австралия). Основни български конкуренти, в очертаната по-горе пазарна среда, са Франция, Италия, Испания, Португалия, Чили, Австралия, Нова Зеландия, Аржентина и Южна Африка.

• Делът на България на световния винен пазар е около 1% и тя е между 15-те водещи световни винопроизводители. За съжаление българските вина се продават в ниските ценови групи. Поради нарушаване на баланса в съотношението цена - качество през последните години е налице траен спад на продажбите на традиционните български пазари - Великобритания, Германия, Япония, Швеция. Всичко до голяма степен е повлияно от намаляването на площите, влошената възрастова структура на насажденията и дисбаланса между качество и цена.

• За да има шанс българското вино да възстанови загубени позиции в търговията, е необходимо виненият сектор да се обърне към спецификата и неповторимостта на местните сортове. Това трябва задължително да е съчетано с изисквания за високо качество. Предизвикателства има, потенциални пазари също.

ЛИТЕРАТУРА

Международна организация по лозарство и винарство

Статията е постъпила в редакцията на 1.VIII.2011 г.

– ОИВ, отчет 2010 г.

Аграрен доклад 2005, 2006, 2007, 2010 г.

Доклад за състоянието на лозаро-винарския сектор, 2011 година. МЗХ.

Trends in world wine market

P. KIROVSKY

Institute of Agricultural Economics - Sofia

(Summary)

Like all sectors in recent years, international trade and consequently consumption of wine develops under the influence of global economic crisis. Knowing the latest trends in global consumption preferences that consumer's exhibit is an integral part of the dynamics of the wine market globally.

Over the last decade has changed the wine market. This change is associated with the emergence of so - called New countries in the sector. Argentina, Chile, Australia, New Zealand, and recently China, South Africa, the U.S. permanent state willing to intervene in world wine exports.

What wines will be consumed, what can be expected in the coming years as a trend is a question that many international analysts seek answer. Generally positive is the fact that in 2010 and the beginning of 2011 in the wine sector consumption level is stable.

The main exporting countries are divided into two major groups - the European countries with centuries of tradition, represented mostly from France, Italy, Spain, Portugal, Germany, Austria, Bulgaria, Romania, where production, consumption and trade in wine has deep roots and traditions. On the other hand countries of South America, Australia and Asia over the past 10-15 years, more and more - clearly stated positions and realize an increase in production, consumption and export of wine.

In recent years, there is one group of countries as China, India, where there is a tendency to increase the consumption of wine.

In recent years, increasing performance and trading volume of premium and varietals wines. At the same time, low priced wines and those with geographical indications lag in demand.

In Bulgaria after 2007 a sustained drop in exported quantities of wine - a real reflection of reduced areas of low yields and poor age structure. There is a positive fact, that in 2010 we can see increasing in export. The main Bulgarian wine market is Russia.

Key words: export volume, consumption, varietals wines, wine imports